

Konferencija
Studentski život i finansiranje visokog obrazovanja u Bosni i
Hercegovini

Finansiranje visokog obrazovanja u BiH
- u kontekstu Evropskog prostora visokog
obrazovanja

Prof. dr Petar Marić,
član Grupe za praćenje napretka Bolonjskog procesa

Univerzitet u Banjoj Luci
Banja Luka, 19. maj 2015. godine

Sadržaj

1. Deklarativne odrednice politika visokog obrazovanja u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

2. Neki ključni pokazatelji stanja i trendovi (i preporuke za unapređenje) finansiranja visokog obrazovanja u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Politike finansiranja VO - ključni principi

„Javne vlasti trebaju preuzeti ključnu odgovornost koja osigurava da kvalifikovani kandidati uživaju efektivno iste mogućnosti za pohađanje i završetak visokog obrazovanja, nezavisno od socijalne i ekonomske osnove.“

„Javne vlasti trebaju postaviti legislativni i politički okvir da ohrabre visokoškolske institucije i njihove zaposlene da traže dodatne izvore finansiranja iz drugih izvora, uključujući privatni sektor. Javne vlasti trebaju iskazati njihovu posvećenost da smatraju takvo finansiranje dopunskim, a ne zamjenom za javno finansiranje, kroz koje ispunjavaju odgovornost za visoko obrazovanje i istraživanje.“

Recommendation CM/Rec(2007)6 of the Committee of Ministers to member states on the **public responsibility for higher education and research**, 2007.

Politike finansiranja VO - ključni principi

„Javne vlasti imaju vodeću odgovornost da uspostave koherentan okvir koji će obezbijediti jednake mogućnosti za pristup i pohađanje visokog obrazovanja za sve građane i koji je zasnovan na principu institucionalne autonomije.“

„Mada je generalna po obuhvatu, preporuka prepoznaje da su potrebne specijalne mjere koje će obezbijediti kvalitetno obrazovanje za osobe i grupe, koje medicinski, socijalni, ekonomski i drugi uslovi stavljaju u posebne nepogodnosti .“

Recommendation CM/Rec(2012)13 of the Cimmittee of Ministers to member states on **ensuring quality education**, 2013.

Struktura prihoda

Javne vlasti nastavljaju da budu primarni finansijeri univerziteta u Evropi

U zemljama za koje su dostupni prosjeci na nivou sistema, javno finansiranje predstavlja između 50% i 90% u strukturi prihoda univerziteta. Evropske države se mogu svrstati u dvije grupe kada se uvažavaju školarine kao izvor prihoda

Školarina predstavljaju obično oko 5% ili manje prihoda univerziteta u ...

Druga grupa, školarinae obično čine oko 10% ili nešto više prosječnog prihoda univerziteta, pa kao takvi predstavljaju najvažniji izvor prihoda nakon javnih sredstava.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Struktura prihoda

Javne vlasti nastavljaju da budu primarni finansijeri univerziteta u Evropi

Evropske države se mogu svrstati u dvije grupe kada se razmatraju školarine kao izvor prihoda

Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension 2011, European Commission, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency,

Postoji široka saglasnost da školarine trebaju biti praćene mjerama podrške koje će osigurati socijalnu jednakost Snažan je stav da je kombinacija školarina sa odloženim plaćanjem najbolji način za pojačavanje učešća "nižih" socio-ekonomskih grupa.

Struktura prihoda

Javne vlasti nastavljaju da budu primarni finansijeri univerziteta u Evropi

Evropske države se mogu svrstati u dvije grupe kada se razmatraju školarine kao izvor prihoda

Drugi izvori prihoda postaju važan strateški resurs za univerzitete

Generisanje dodatnih prihoda iz drugih izvora univerziteti sve više doživljavaju kao neophodno za njihovu dugoročnu finansijsku održivost.

Vrste prihoda: istraživački ugovori, filantropska sredstva, pružanje usluga (iznajmljivanje objekata, ugostiteljske usluge, savjetovanje itd), kada je to moguće evropski fondovi, ...

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Struktura prihoda

Javne vlasti nastavljaju da budu primarni finansijeri univerziteta u Evropi

Evropske države se mogu svrstati u dvije grupe kada se razmatraju školarine kao izvor prihoda

Drugi izvori prihoda postaju važan strateški resurs za univerzitete

Zabrinjavajući je trend, mada samo u nekim zemljama, da javne vlasti vide (imaju tendenciju) evropske fondova kao mehanizam za kompenzaciju smanjenja javnih sredstava za sektor. Ovo nije problematično samo zato što su potrebna značajna sredstva sufinansiranja, nego više što se eksterni fondovi dodjeljuju na konkurentnoj osnovi - uspjeh u konkurencije zahtijeva institucionalne kapacitete i resurse koji zavise od finansijskih sredstava.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Modaliteti javnog finansiranja

Javno finansiranje se izvodi na različite načine

Često je finansiranje kombinacija: na osnovu tradicije, fiksne donacije po dogovoru i sredstva po "formuli".

Evropske zemlje koriste raznovrsne modele finansiranja

Preporuka,

Javne vlasti, kao prvi i glavni finansijer univerziteta, imaju posebnu odgovornost da njihov sistem visokog obrazovanja bude finansijski održiv na dugi rok. Ovo uključuje pružanje stabilnog regulatornog i finansijskog okvira za univerzitete da ispune svoje misije. To također znači dugoročni utjecaj na univerzitete koje će dovesti do promjena modaliteta finansiranja.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Modaliteti javnog finansiranja

Javno finansiranje se izvodi u mnogim oblicima

Često je finansiranje kombinacija: fiksna donacija po dogovoru, na osnovu tradicije i sredstva po "formuli".

Evropske zemlje koriste raznovrsne modele finansiranja

Preporuka,

Ciljani mehanizmi finansiranja ne bi trebalo da predstavljaju značajan udio javnih sredstava za univerzitete; nego trebaju biti dodatna sredstva na raspolaganju institucijama.

Vodilja za transformaciju javnog finansiranja treba bit pojednosatvljivanje, tako da se postigne ravnoteža između institucionalne odgovornosti i autonomije.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Finansiranje zasnovano na učinku

Finansiranje zasnovano na učinku je koncept koji se shvata različito.

Dominiraju kriteriji na osnovu "ulaza", ali se sve više uvode i kriteriji na osnovu "izlaza"

Broj zaposlenih

Broj studenata doktorskog st.

Broj ECTS

Broj završenih BA

Ocjene istraživanja

Broj završenih MA

Iznos vanjskog finansiranja

Iznos EU / međunarodnih fondova

Broj doktorata

Broj studenata MA

Broj BA studenata

Istraživački ugovori

Nacionalne rang liste

Patentne prijave

Pružanje pomoći zajednici

Prostorni resursi

Stopa zaposlenosti

diplomiranih

Međunarodno osoblje

Pokazatelji različitosti

Uspješne prijave patenata

Naučne aktivnosti

Odbranjene doktorske teze

Strani studenti

....

Finansiranje zasnovano na učinku

Finansiranje zasnovano na učinku je koncept koji se shvata različito.

Dominiraju kriteriji na osnovu "ulaza", ali se sve više uvode i kriteriji na osnovu "izlaza"

Politički prioriteti se postavljaju kroz pondere u "formuli" finansiranja

Kriterije povezane sa vanjskim finansiranje treba koristiti s oprezom.

Postoji tendencija da se eksterno finansiranja uključi u osnovno finansiranje. Eksterno finansiranje obično pokriva samo dio troškova. Ovo može ugroziti samoodrživo finansiranje jer univerziteti trebaju da pokriju druge aktivnosti iz svojih osnovnih resursa.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Restruktuiranje visokog obrazovanja

Mjere spajanja i koncentracije

U većini zemalja je na dnevnom redu spajanje univerziteta. Univerziteti ovaj proces često vode u suradnji s javnim vlastima.

Javni univerziteti apsorbuju druge institucije visokog obrazovanja.

Finansiranja za izvrsnost

"Šeme izvrsnosti" imaju tendenciju da se fokusiraju na istraživanje i prvenstveno imaju za cilj poboljšanje vidljivosti i konkurentnosti u međunarodnom kontekstu.

Uspješni univerziteti imaju koristi od bolje vidljivosti i atraktivnosti, ali se suočavaju sa financijskim i administrativnim opterećenjima.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Mjere efikasnosti

Postizanje efikasnosti je zaista tema visoko na dnevnom redu u većini sistema visokog obrazovanja u Evropi.

Regulatorni okvir snažno određuju sposobnost za provođenje mjera efikasnosti.

U sistemima u kojima univerziteti nemaju značajnu autonomiju, implementacija mjera efikasnosti može biti mnogo teža, bilo to unutar institucije ili kroz mehanizme saradnje.

Stepen u kojem je univerzitet (de)centralizovan oblikuje mogućnosti za kreiranje efikasnosti.

Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA PUBLICATIONS, December, 2013; available through www.eua.be

Bologna Process Implementation Report: The European Higher Education Area in 2015

1. Poređenje i trendovi javne potrošnje za visoko obrazovanje.

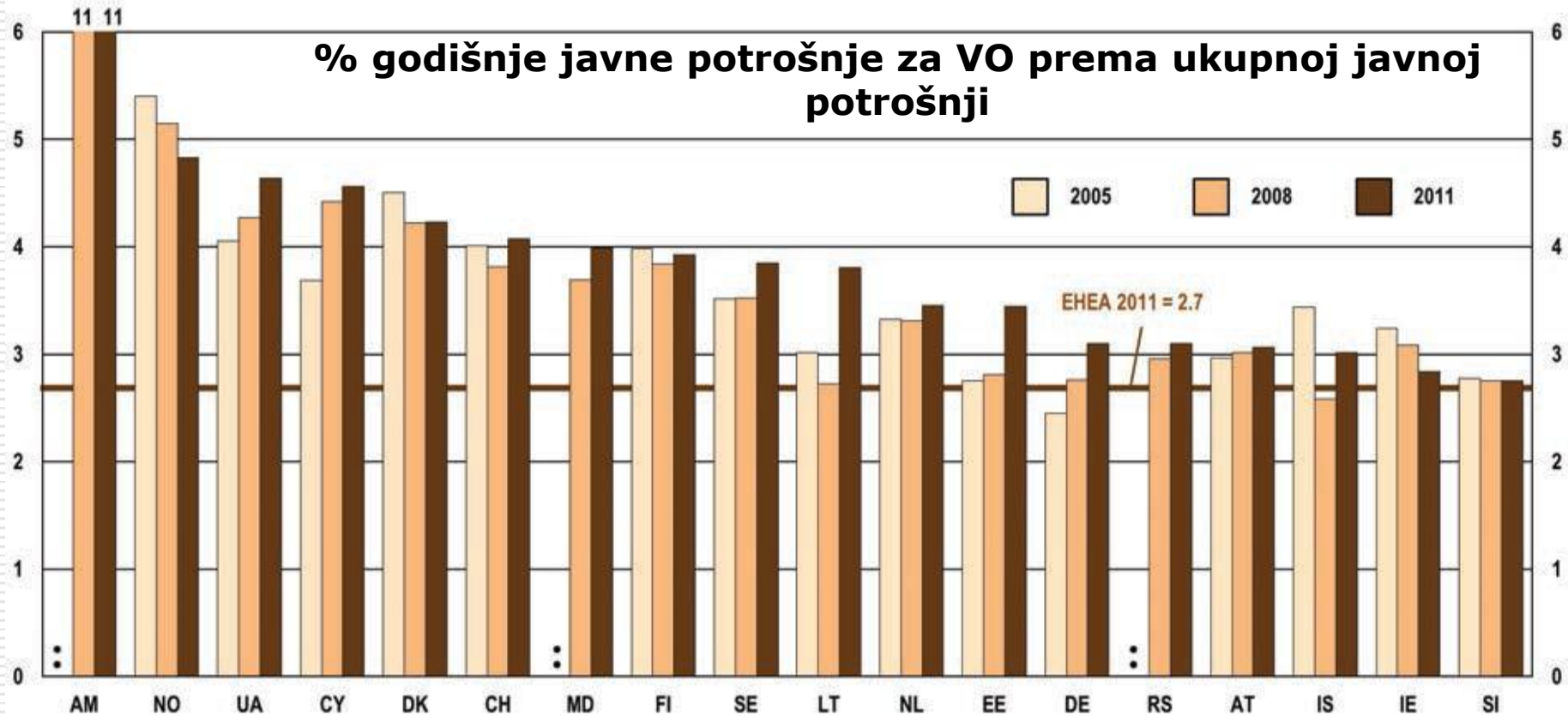
Izvor Eurostat

Bosna i Hercegovina nije uključena.

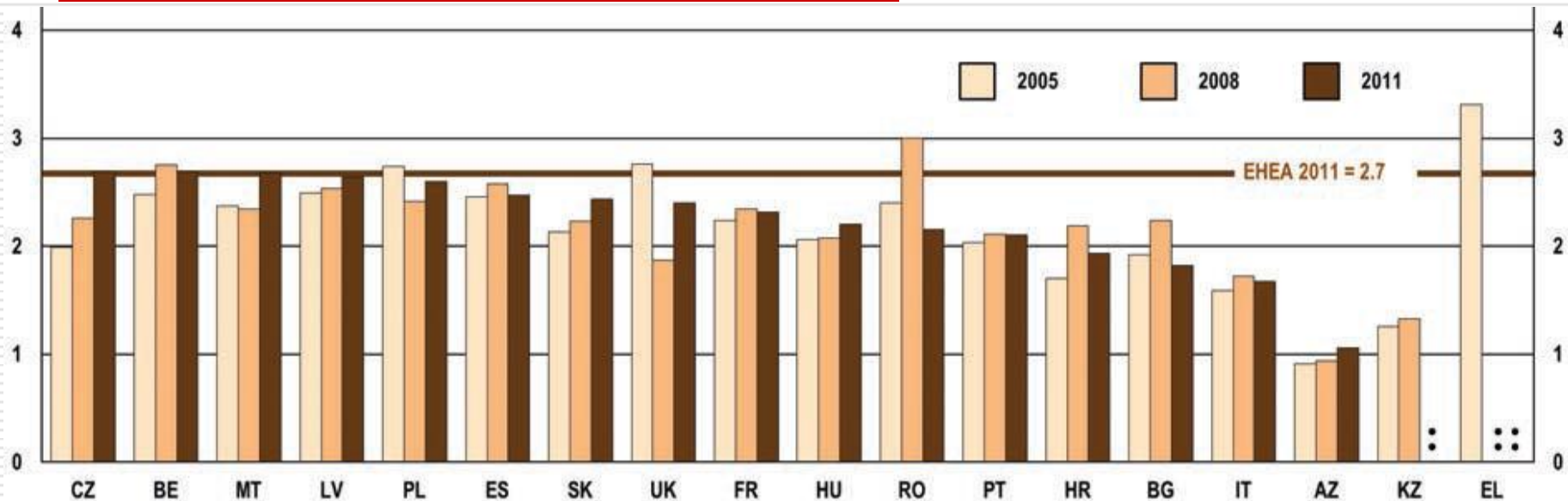
2. Socijalna dimenzija u V.O.

Izvori EUROSTUDENT, Svjetska banka i BFUG upitnik

Javna potrošnja za visoko obrazovanje

Javna potrošnja za visoko obrazovanje

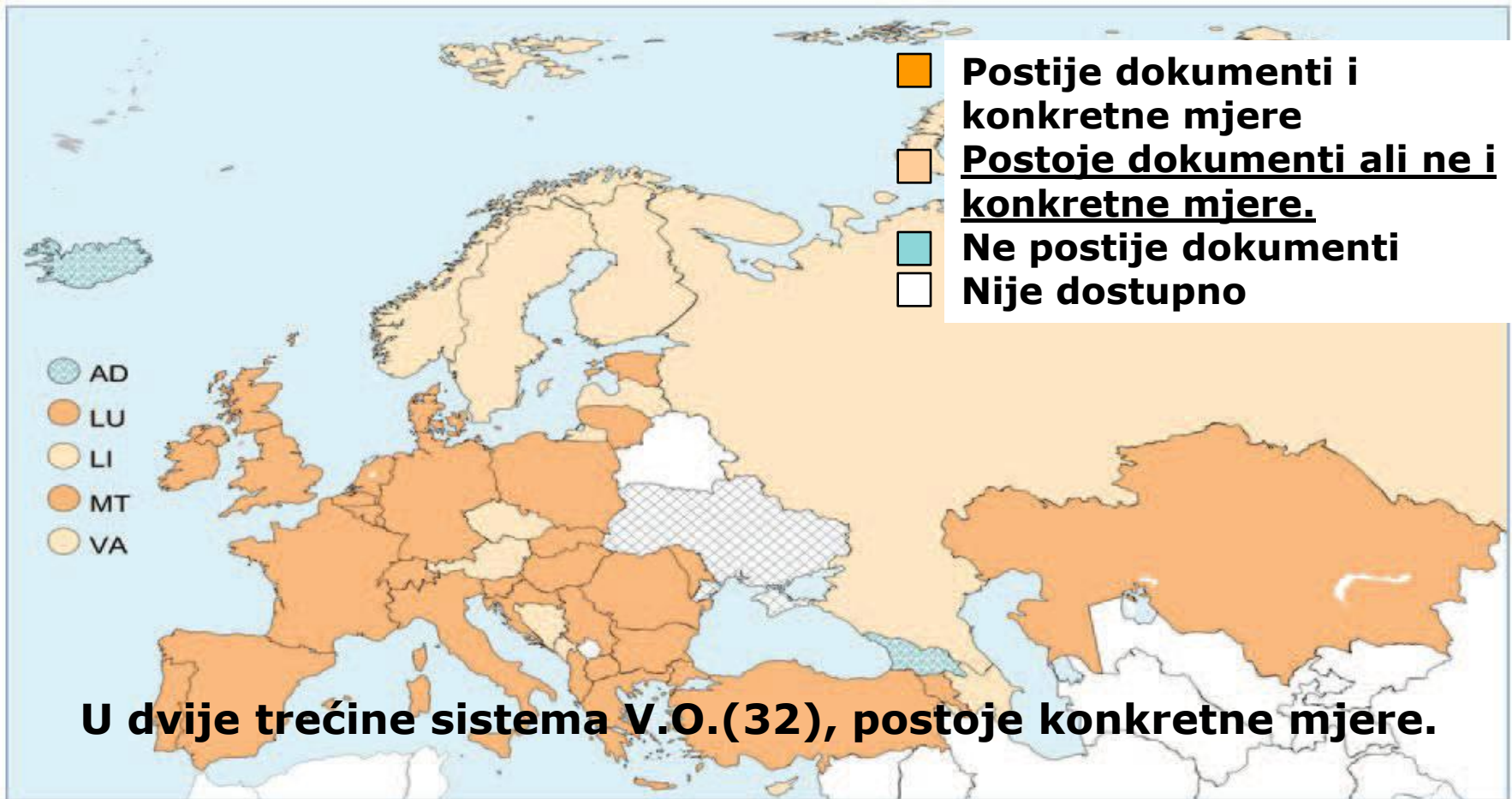

Vročak za VO po državi prema 2005

**godišnja potrošnja po studentu u odnosu na bruto domaći proizvod
od 1/4 približno, konstantno**

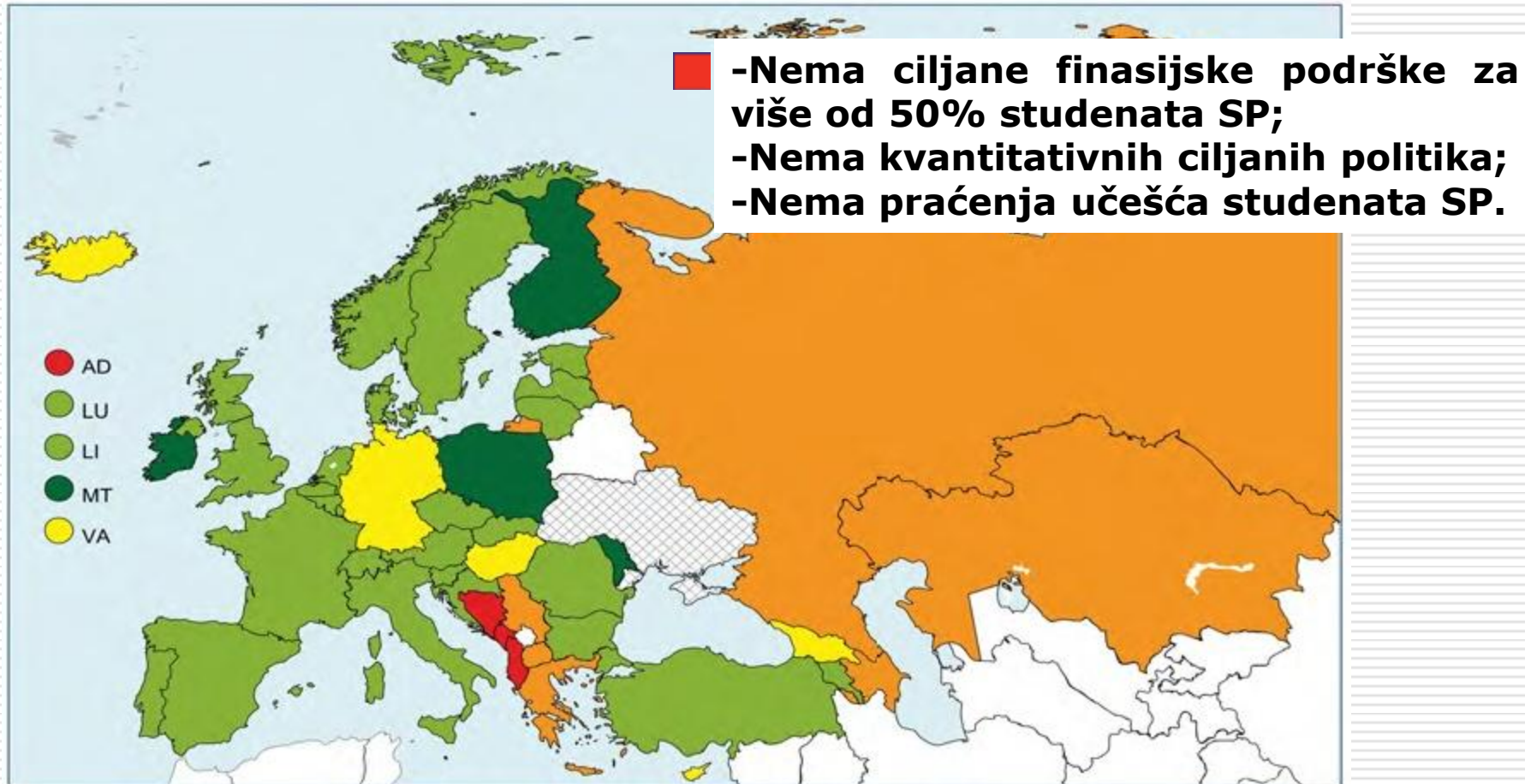
**godišnja potrošnja po ekvivalentu redovni student u odnosu na
kupovnu moć.**

Sociojalna dimenzija u V.O.

Politički okvir za proširenje učešća u visokom obrazovanju studenata sa poteškoćama (SP), 2013/14

Sociojalna dimenzija u V.O.

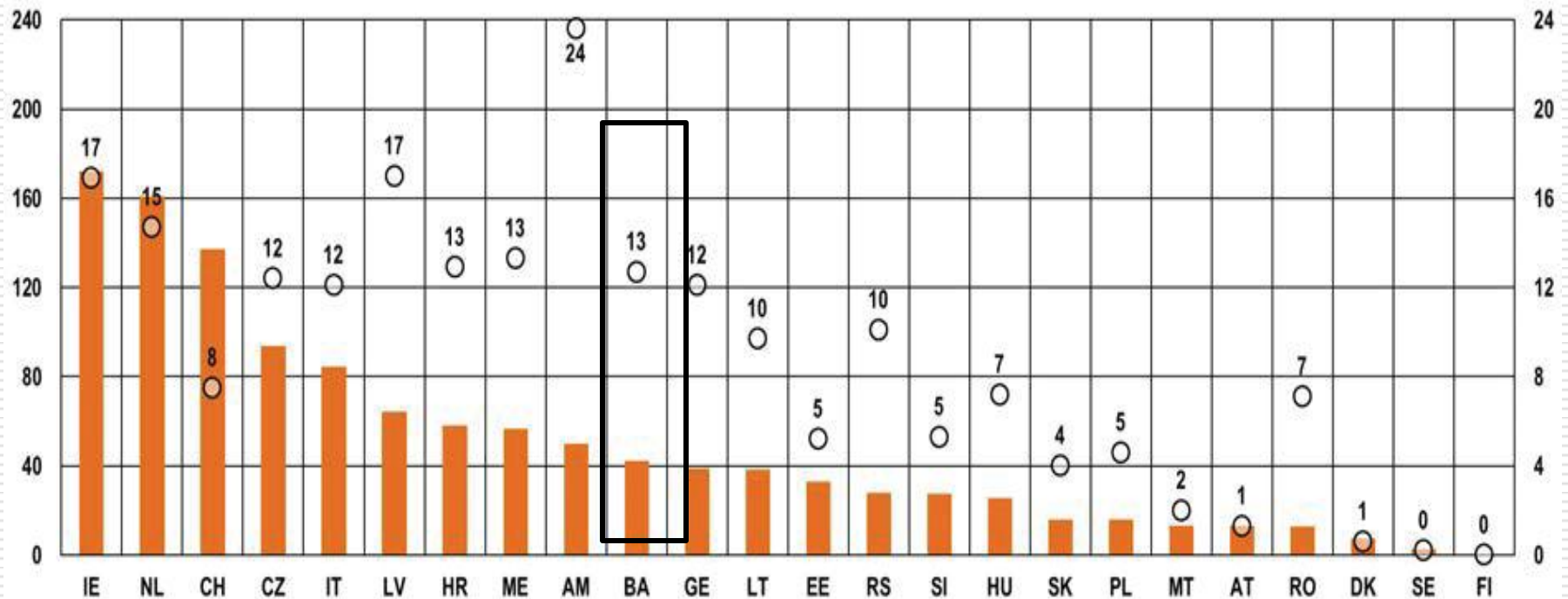

Mjere za podršku učešću studenata sa poteškoćama (SP) 19
2013/14

Školarine i finansijska podrška

Školarina u €

Školarina kao %

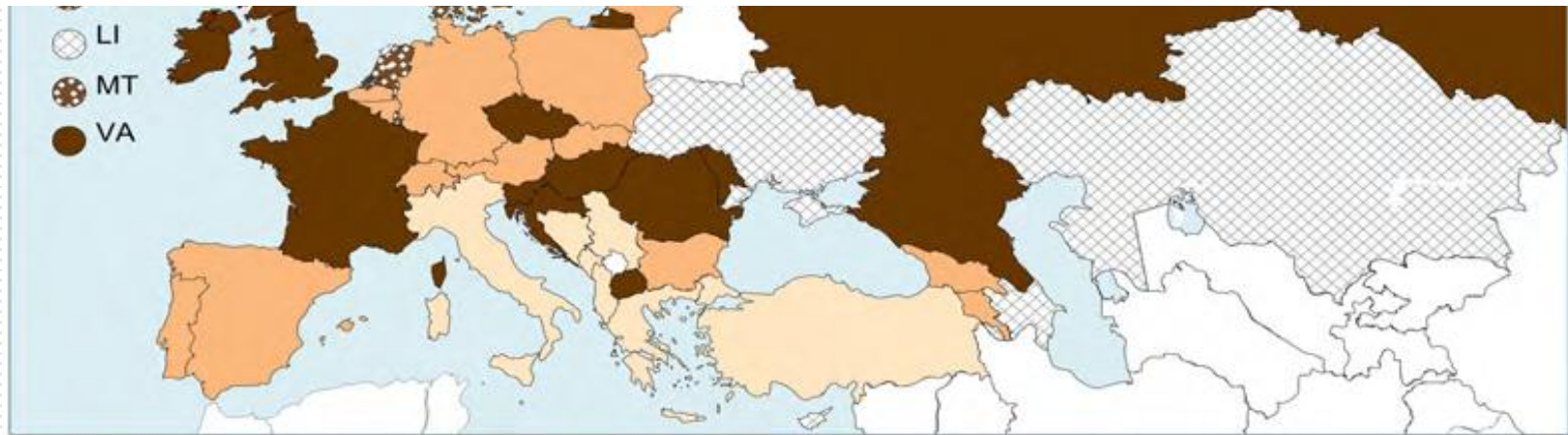
■ Školarina u € ○ Školarina kao % ukupnih troškova

Mjesečna školarina za studente I ciklusa koji ne žive sa roditeljima, 2013/14 20

Školarine i finansijska podrška

HVALA NA STRPLJENJU!

Postotak studenata koji primaju stipendiju, 2013/14